

Nr 146.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillämpning i vissa fall av familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor å lärare vid dylik skola, som förflyttas till befattning såsom folkskollärare; given Stockholms slott den 7 mars 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Rosander, anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning fråga om fortsatt tillämpning i vissa fall av familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor å lärare vid dylik skola, som förflyttas till befattning såsom folkskollärare.

I samband med anmälan inför Kungl. Maj:t av frågan om anslag för budgetåret 1941/42 till understöd till högre folkskolor (årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 253 o. följ.) har chefen för ecklesiastikdepartementet förordat, att åtgärder vidtoges för indragning av svagt frekventerade högre folkskolor i anslutning till ett av skolöverstyrelsen i ärendet avgivet förslag. I enlighet med departementschefens hemställan i berörda fråga har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela vissa föreskrifter, avseende bland annat löneförhållandena för lärare, som i samband med dylika rationaliseringsåtgärder bleve förflyttad. Beträffande de till sålunda förflyttad lärare utgående pensionsförmånerna anförde departementschefen, att frågan om i detta hänseende eventuellt erforderliga kompletterande bestämmelser komme att framdeles anmälas av chefen för finansdepartementet.

Skolöverstyrelsen har framhållit bland annat, att en förutsättning för den föreslagna indragningen av vissa högre folkskolor vore, att där anställda lärare kunde förflyttas till annan skola. Därvid har överstyrelsen utgått från, att förflyttning kan komma att ske ej endast till någon av de kvarstående högre folkskolorna utan även till annan högre kommunal skola samt till folkskola. Beträffande sålunda förflyttade lärares ställning i pensionshänseende har skolöverstyrelsen uttalat, att lärare, som förflyttats till befattning i lägre lönegrad, givetvis icke borde vidkännas minskning i sina pensionsförmåner, att föreskrifter härom funnes meddelade i 18 § tjänstepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor men att dessa föreskrifter måhända behövde kompletteras med en bestämmelse om, att nämnda paragraf skulle gälla jämväl om lärare eller rektor förflyttats till tjänst vid folkskola.

Statskontoret har för sin del rörande pensionering av förflyttade lärare anført, att det i syfte att tillvarataga besparingssynpunkterna syntes vara motiverat att låta en ordinarie lärare vid en högre kommunal skola bibehålla sin pensionsrätt, även om han tvångsförflyttades till tjänst inom folkskolan, samt att principiellt intet vore att erinra däremot.

Statens pensionsanstalt har i ärendet anført följande:

Av lärarna vid högre folkskolor äga de ordinarie och extra ordinarie pensionsrätt. Pensioneringen sker beträffande lärare i övningsämne enligt reglementet för statens pensionsanstalt samt beträffande ämneslärare och lärare i yrkesämne enligt tjänstepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor.

Beträffande *lärare i övningsämne* gäller enligt reglementet för statens pensionsanstalt, att sådan lärare vid förflyttning från befattning med högre till befattning med lägre tjänste- och familjepensionsunderlag icke — utom i fall som i § 23 mom. 5 omförmäles — äger annan pensionsrätt än den, som är förenad med den senare befattningen. De för denna befattning gällande lägre pensionsunderlagen bliva alltså tillämpliga efter sådan förflyttning. Sker förflyttningen till befattning vid folkskola, är därjämte att märka bland annat, att pensionsåldern sänkes från förutvarande 65 eller 63 år till 60 år och att antalet för hel tjänstepension erforderliga tjänstår ökas från 30 till 33. Några åtgärder för omreglering av nu berörda förhållanden synas

dock icke påkallade i förevarande sammanhang, enär varken ordinarie eller extra ordinarie lärare i övningsämne, så vitt pensionsanstalten har sig bekant, finnas anställda vid någon av de till indragning ifrågasatta högre folkskolorna.

Vad angår *extra ordinarie ämneslärare* och *extra ordinarie lärare i yrkesämne* är — bortsett från fall då bestämmelserna i 27 § tjänstepensionsreglementet eller 14 § familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor äro tillämpliga — pensionsrätten efter övergång till befattning vid annan skola helt knuten till den befattning, till vilken övergång skett. Huruvida sådana lärare finnas anställda vid de skolor, som föreslagits skola indragas, är icke för pensionsanstalten känt. Med hänsyn till anställningsformen för dessa lärare och i betraktande av att de icke äga åtnjuta annan avlöning än den, som är förenad med den nya befattningen, torde dock i innet fall anledning föreligga att ifrågasätta åtgärder för att läraren efter övergången skall — i vidsträcktare mån än vad för närvarande är möjligt — bibehållas vid förutvarande pensionsrätt.

I fråga om *ordinarie ämneslärare* och *ordinarie lärare i yrkesämne*, vilka — liksom ordinarie lärare i övningsämne — jämlikt 10 § 4 mom. avlöningsreglementet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor vid tvångsförflyttning till befattning inom lägre lönegrad skola åtnjuta lön enligt den lönegrad de vid förflyttningen tillhörde, är tjänstepensionsrätten vid sådan förflyttning reglerad genom bestämmelserna i 18 och 26 §§ tjänstepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor. Av dessa bestämmelser lära de i 18 § meddelade gälla allenast förflyttning till befattning, som i tjänstepensionsreglementet avses, under det att bestämmelserna i 26 § torde vara tillämpliga vid förflyttning till bland annat befattning vid folkskola. Enligt berörda bestämmelser skall läraren i båda fallen efter förflyttningen bibehållas vid oförändrad tjänstepensionsrätt enligt reglementet, vad angår tjänstepensionsrätt såsom rektor dock endast under de i 18 § 1 mom. angivna förutsättningarna. Vid sådant förhållande synes den av skolöverstyrelsen ifrågasatta kompletteringen av 18 § obehörlig.

På grund av bestämmelserna i 11 § 2 mom. familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor föranleder tvångsförflyttning av ordinarie ämneslärare eller ordinarie lärare i yrkesämne vid högre folkskola till befattning med lägre familjepensionsunderlag vid annan högre kommunal skola icke någon ändring av familjepensionsrätten. Motsvarande gäller emellertid icke, därest förflyttningen sker till ämneslärarbefattning vid folkskola, i vilket fall läraren enligt nu gällande bestämmelser måste åtnöjas med den familjepensionsrätt, som är förenad med sistnämnda befattning. Pensionsanstalten anser dock, att lärare även i sådant fall bör obligatoriskt bibehållas ej endast vid sin förutvarande tjänstepensionsrätt utan även vid oförändrad familjepensionsrätt. 14 § familjepensionsreglementet — vilken paragraf bland annat medger fortsatt tillämpning av reglementet å lärare vid högre kommunal skola, som övergår till sådan lärarbefattning vid folkskola, som är förenad med tjänstepensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt — synes böra kompletteras med föreskrift i sådant syfte.

I likhet med statens pensionsanstalt finner jag skäligt, att vid högre folkskola anställd ordinarie ämneslärare eller ordinarie lärare i yrkesämne, som utan ändring beträffande innehavande lönegrad förflyttas till befattning, å vilken tjänstepensionsreglementet för folkskollärare m. fl. äger tillämpning, alltjämt förblir underkastad familjepensionsreglementet för lärare vid högre

Departements-
chefen.

kommunala skolor. På sätt antytts i statsverkspropositionen torde emellertid i samband med tilltänkta rationaliseringsåtgärder förflyttning till folkskola kunna komma att ske jämväl av lärare vid andra högre kommunala skolor än högre folkskola. Även i sådant fall torde den förflyttade läraren, därest han innehar anställning såsom ordinarie ämneslärare eller ordinarie lärare i yrkesämne (praktiskt läroämne), böra förbli underkastad familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor. En komplettering av nu gällande bestämmelser synes böra ske även i sådant syfte. Undantagsvis torde jämväl fall kunna inträffa, då det, med hänsyn exempelvis till befattningshavarens ålder vid förflyttningen och anställningstidens längd, kan befinnas skäligt, att extra ordinarie ämneslärare eller extra ordinarie lärare i yrkesämne (praktiskt läroämne) vid högre kommunal skola, som förflyttas till folkskola, bibehålles vid sin familjepensionsrätt enligt nyssberörda reglemente. Det synes mig lämpligt, att bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att i förekommande fall efter prövning av föreliggande omständigheter meddela beslut härom.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna grunder, utfärda bestämmelser och meddela beslut i fråga om tillämpning i vissa fall av familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor å lärare vid dylik skola, som förflyttas till befattning såsom folkskollärare.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.